

2666

*Imperitia confidentiam, eruditio timorem creat.*¹
Roberto Bolanjo, *Divlji detektivi*

U svom sandučetu sam 2. septembra 2004. godine pronašao elegantnu brošuru svetlosive boje, u kojoj su se veličale prednosti mastera iz književnog stvaralaštva koji je organizovala škola „La eskuela de letras”² u Barseloni. Reklamom, koju mi je bez sumnje poslao neki razočarani čitalac ili neki kolega zabrinut za moj napredak u svetu književnosti, predlagan mi je kurs od 140 sati, sa programom koji je izgledao ovako:

a) „Narativno pisanje“: 44 časa od po sat i po; b) „Kritičko čitanje“: 24 časa od po sat i po; c) „Tehnike inspirisanja“, 20 časova od po sat i po i d) „Savremena fikcija“, devet sesija, od kojih svaka traje sat i po. Lektiru predloženu za časove kritičkog čitanja činili su Melvilov *Bartlbi*; Kafkina novela *Metamorfoza*; tekstovi Kortasara i Huana Rulfa, Gogolja, Čehova i Gorkog. Što se tiče predmeta pod nazivom „Tehnike inspirisanja“, nije bio naznačen nikakav precizan sadržaj, ali je stajalo objašnjenje da „mu je svrha da studentima olakša istraživanje ličnih tema i ličnog izraza tako što ih, kroz praksu otvorenijeg i više podrivajući nastrojenog pisanja, poziva da prevaziđu blokade koje ih sprečavaju da na originalan način pristupe stvaralaštvu. Ne radi se ni o sastavljanju dela ni o podvrgavanju svoje aktivnosti spoljnim vrednovanjima ili kriterijumima, već o otkrivanju mehanizma imaginacije i sebi svojstvenog jezika, kao i o dosezanju tačke u kojoj je autoru taj mehanizam od koristi kada gradi tekstualnu potporu koja će moći da ostvari njegovu nameru.“ U okviru predmeta „Savremena fikcija“ nudilo mi se proučavanje sledećih romana: *Život uputstvo za upotrebu Žorža Pereka*; *Petrograd* Andreja Belog; *Objava broja 49* Tomasa Pinčona i *Klanica* Kurta Vonegata. Cena kompletnog mastera, u koju je bilo uračunato pravo na imejl-adresu tipa *moi@ecrivain.com*,³ kao i pretplata na časopis *El kritiko*, iznosila je 2660 evra, a datum utvrđen kao krajnji rok za upis bio je 20. oktobar 2004.

Nije mi se učinilo da je previše da čovek plati 2660 evra da bi postao pisac. Pored toga, brošura je obećavala napredni kurs „profesionalizacije“, za koji se činilo da je neophodno uspešno savladati određene predmete sa prve godine mastera.

Odmah sam pomislio da ću se usredsrediti na predmet „Tehnike inspirisanja“, za koji sam pretpostavljao da je sigurno najlakši, a obavezan, da bih naredne godine mogao da pohađam predavanja iz predmeta „Profesionalizacija, karijera u poeziji“, koji je zvučao primamljivo. Investicija od 2660 evra, plus 6 evra koliko je iznosila taksa za prijavu, bila je razumna, s

¹ Lat. Nezanjanje daje samopouzdanje, a znanje stvara strah. (*Prim. prev.*)

² Šp. Škola književnosti. (*Prim. prev.*)

³ Fr. Prevod ove imejl-adrese je: ja@pisac.com. (*Prim. prev.*)

obzirom na to da je otvarala vrata ka profesionalnoj budućnosti, čak je vodila i ka ulasku u svet kibernetičkog pisanja jer je obezbeđivala prestižnu imejl-adresu.

Roberto Bolanjo, naravno, nije bio na spisku profesora, bio je počivši već više od godinu dana, a uprkos brojnim čudnovatim koincidencijama (među kojima je bio i datum krajnjeg roka za upis na kurs, koji se poklapao sa datumom kada je počinjao, takođe u Barseloni, prvi međunarodni simpozijum posvećen delu ovog čileanskog pisca), čini mi se da nisam pomislio na njega pre nego što sam krenuo u potragu za sumom koja mi je bila potrebna da bih konačno postao licencirani autor.

Međutim, bolje bi bilo da sam mislio na Bolanja, i to ne samo zbog jednog glupog poklapanja datuma, iako je trebalo da me to poklapanje navede na pravi put. Roman *Divlji detektivi* je takođe veliki roman inicijacije, roman stvaralačke putanje, iako je, do sada, kritika u njemu iznad svega videla objavu rata „naslednicima” latinoameričkog *buma*, Isabeli Aljende, Sepulvedi, pa čak i samom Garsiji Markesu. Istina je da roman *Divlji detektivi* otvara nove narativne prostore i ubija magijski realizam, ali to nije njegova jedina dimenzija. *Divlji detektivi* Roberta Bolanja je u isto vreme opsežan i fragmentaran roman, koji se sastoji od tri dela i u kome se pojavljuje sto likova; još uvek nije izdat u Francuskoj.

Kao što kaže kritičar Ignasio Ećevarija, roman *Divlji detektivi* je takav roman kakav bi Borhes pristao da napiše: ispupčen, pun humora, složen i briljantan. Što se tiče pitanja koje me je u dotičnom momentu zaokupljalo, kako da postanem profesionalni pesnik i nađem sumu od 2666 evra koja mi je bila potrebna da bih to postigao, *Detektivi* su mi nudili čitav niz rešenja, preko života i dela Huana Garsije Madera, pesnika kog sam osećao bliskim sebi. Taj mladi Meksikanac, narator u prvom i poslednjem delu knjige, priča kako se na prvoj godini fakulteta pridružio pokretu utrobnog realizma, koji su u Meksiku 1975. osnovali Arturo Belano i Ulises Lima, protagonisti romana. Mislim da su utrobni realisti gledali na sopstveni život kao na umetničko delo; neko vreme su kružili Meksiko Sitijem, od bara do bara, od knjižare do knjižare, i nabasali na nekoliko prostitutki, na zaljubljene žene, na pesnikinje, od kojih su neke bile mrtve, a pojedine nestale, pre nego što su se upustili u planetarno istraživanje dela i sudbine spisateljice Sesareje Tinahero, istraživanje čije će se posledice osećati dvadeset godina, sve do 1996, a u kojem mi se čini da iščitavam neizmernu i divlju potragu za nečim stvarnim što odoleva vremenu i smrti i što samo književnost može da pruži. Arturo Belano nestaje, ponovo se pojavljuje, o njemu znamo samo ono što žele da ispričaju neki svedoci: jednog dana je viđen u Pasadeni, nekog drugog dana prodaje marihuanu u Meksiko Sitiju; godine 1996. je, kažu, u Africi, a 1994/95. u Barseloni i Parizu. Likovi koji sačinjavaju centralni deo romana jedan za drugim pričaju o svom odnosu – ili o odsustvu odnosa – sa Belanom i Limom otkrivajući svoje pravo lice; ludaci, progonjeni, prestupnici, jedni gnusni, drugi veličanstveni.

Bolje bi bilo da sam, nakon što sam zatvorio knjigu, sa nostalgijom razmišljao o studentskom i književnom ambijentu Meksika sedamdesetih godina, da sam posetio prostitutke i da sam se napio za tih nekoliko evra koje sam uspeo da sakupim kako bih ih uložio u poeziju; no, ja sam previše zastranio u svojoj početnoj grešci, usled zloupotrebe ozbiljnosti, usled entuzijazma; ja sam se, dakle, uputio ka „školi književnosti” da bih saznao da li kurs može da se plati u ratama: bio sam već toliko rđav pesnik da nisam umeo da idem do kraja, da opljačkam banku ili napadnem neku staru damu ne bih li obezbedio sredstva za

svoju novu pasiju, pojačanu, na neki način, silnom željom da postanem Garsija Madero i krenem u lutanja tragom Belana i Lime.

Pošto sam zbog čitanja *Detektiva* ipak bio poljuljan u svojim odlukama i uverenjima po pitanju „Škole književnosti“ (da li je to bilo najbolje sredstvo? Garsija Madero je posećivao *kantine*, knjižare i jednu prostitutku pod imenom Lupe, a nije pohađao nikakvu školu, čak ni školu književnosti), nije mogla da mi ne privuče pažnju činjenica da se uoči dana kada se završavao rok za upis pojavio ogroman posthumni roman koji je napisao Bolanjo lično, makar samo zbog naslova romana, *2666*, koji se u dlaku poklapao sa sumom koju sam morao da platim da bih postao pesnik. *Pet delova, pet uklopljenih romana, koji se okreću oko knjiga i leševa prostitutki, na obodu pustinje oko grada Ciudad Huares, na severu Meksika* – pisalo je otprilike na četvrtom omotu.

Opčinjen poklapanjem naslova i cene slave, uprkos predosećanju da ova knjiga može da okonča moju tek započetu pesničku karijeru, dao sam drage volje sumu od dvadeset pet evra koju mi je tražio knjižar.

Koliko li je samo bilo moje iznenađenje kada sam tokom čitanja otkrio (i to je misterija koju još uvek ne mogu sebi da objasnim) da je „Eskuela de letras“, kunem se, dva meseca pre nego što se pojavila, za svoj program *oplevila* celokupno Bolanjovo delo. Sve je bilo istovetno: naslovi knjiga o kojima su diskutovali likovi, *Bartlbi*, *Metamorfoza*, Gorki, Perek, Čehov, sve do romana Andreja Belog *Petrograd*, otkrivenog na strani 896: „*Petrograd* je za njega značio četiri besane noći.“ Zbog romana *2666* sam i ja probdeo četiri noći, uzburkan tom mešavinom *romana noar*, književnosti, potrage jednog mitskog autora, mešavinom gnusnog i blistavog. Pomislio sam na Inspiraciju, o kojoj se u knjizi nadugačko i naširoko raspređa, na fikciju, koja je takođe jedna od tema knjige i koja je za Bolanja nerazdvojiva od samog čina življenja, pa samim tim i od iščezavanja: onako bolestan, borio se protiv vremena da bih dovršio to gigantsko delo pre nego što ustupi mesto svojim likovima, Arturu Belanu, njegovom drugom ja. U jednoj od poslednjih beleški Bolanjo izjavljuje da je narator romana *2666* u stvari Belano i zasvagda mu predaje reč, uvezujući tako slobodnu nit pripovesti sa utrobnim realistima Meksika 1975. Za prilično skromnu sumu pred sobom sam imao sve, od inicijacije do zrelosti i smrti, od poezije do fikcije, sve ono što je „La eskuela de letras“ želela da podučava, uključujući tu i ono što je možda najdepresivnije, otkrovenje da je moja pesnička sudbina slična sudbini Garsije Madera, naratora romana *Divlji detektivi*: razočarani ljubavnik, stručnjak u latinskoj metrici, doktor apsurdnih zagonetki, prinuđen da hoda do kraja vremena kroz svoja sećanja na pustinju Sonoru, okružen likovima iz knjiga i bez stvarnog uticaja na svet.

(Sa francuskog prevela **Sonja Gobec**)